

Framtagen tillsammans med lärare

LÄRARHANDLEDNING

Tips och material till undervisningen

Rekommenderas för årskurs 7 - gymnasiet

INTRODUKTION

Forskning visar att 80 procent av vårt ordförråd kommer från tryckt text. Samtidigt visar Pisas senaste undersökning att läslusten sjunker kraftigt i Sverige. 2018 uppgav hela 56,9 procent av de svenska 15-åringarna att de bara läser om de måste. Det innebär att mindre än varannan ungdom väljer att läsa frivilligt. Skolan har således en mycket viktig roll i att främja läsandet och öka läslusten.

Det här är en lärarhandledning till ungdomsboken *Lo och Vigg*. Både boken och lärarhandledningen lämpar sig för högstadiet och gymnasiet och materialet är framtaget genom ett samarbete mellan författaren och lärare.

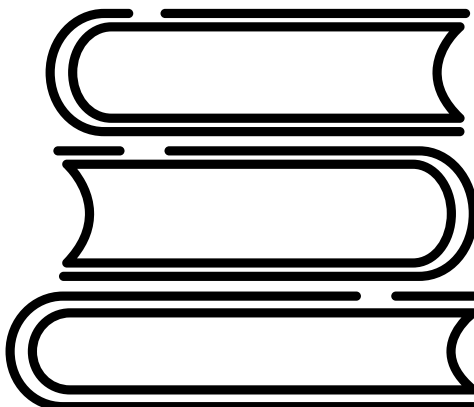
Koppling till kursplanen

Enligt Lgr11 och Lgr22 ska skolan förmedla och förankra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Samt ge varje elev rika möjligheter att samtala, läsa och skriva för att utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

I kursplanen för Svenska (Lgr11 samt Lgr22) framgår det att undervisningen ska omfatta några skönlitterära barn- och ungdomsförfattare och deras verk. Det betonas också att undervisningen ska omfatta berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad.

Enligt läroplanen för gymnasiet (Gy11) är några av målen att eleverna kan söka sig till skönlitteratur som en källa till kunskap, självinsikt och glädje samt att de kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska också ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.

Gy11 för ämnet svenska poängterar att undervisningen ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att läsa och arbeta med texter, både skönlitteratur och andra typer av texter. Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar.

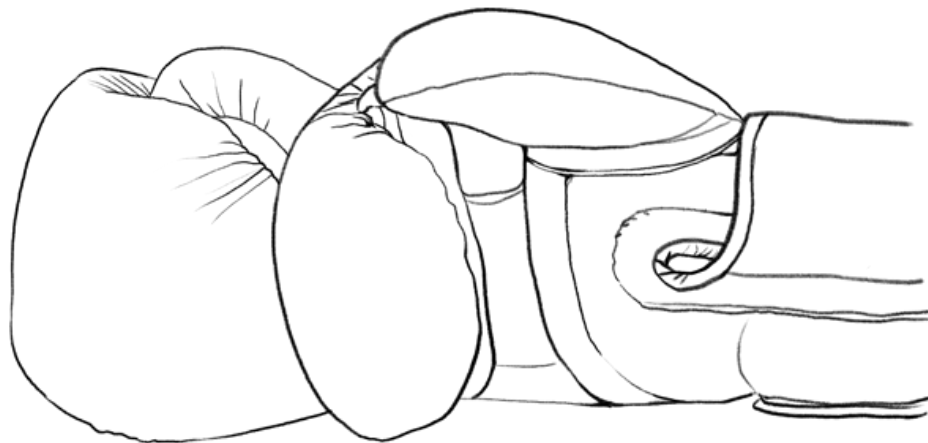

BOKENS HANDLING

Sommarlovet har nått sitt slut och för Lo betyder det stora förändringar. Imorgon börjar hon gymnasiet. Skönt är det i alla fall att bästa vännerna Selma och Maja kommer gå i samma klass. Allt behöver ju inte förändras på en gång.

Vid första lunchen i matsalen lyckas Lo skämma ut sig inför hela skolan, och knappt har hon hunnit återhämta sig förrän nästa överraskning dyker upp. På väg in till en lektion i kulturhistoria får hon nämligen syn på Vigg. Han är ett år äldre och en av skolans populäraste killar. När Lo ser hans klarblå ögon och mörkbruna lockar är det som att resten av världen försvinner. Men enligt hennes vänner verkar Vigg vara dåliga nyheter – en badboy som skolkar och inte går att få grepp om. Borde Lo bara försöka glömma honom?

Lo och Vigg är en ungdomsbok om kärlek och vänskap, om att hitta sin egen identitet och att utmana sina värderingar.

FÖRE LÄSNINGEN

Mind-map

Gör en gemensam mind-map om läsning. Vad väcker böcker och läsning för associationer? Vad kännetecknar en bra berättelse?

Omslaget

Titta på och prata om omslaget. Hur brukar omslag till ungdomsböcker se ut? Finns det några gemensamma nämnare? Varför är det så? Avslöjar omslaget något om bokens handling?

Baksidan

Läs baksidestexten högt. Vad ger den för ny information om innehållet? Vilka förväntningar väcker baksidestexten på bokens innehåll?

UNDER LÄSNINGEN

Läsförståelsefrågor

Arbetet kan med fördel ske genom diskussioner, till exempel enligt EPA-modellen, som innebär att eleverna först får tänka enskilt för att sedan samtala i par och till sist i helklass.

Kapitel 1-5

- Vad är det som skrämmer Lo, Selma och Maja på badplatsen?
- Vilka skillnader kan du se mellan de vuxnas och ungdomarnas syn på byn Hållen?
- Hur vet tjejerna vilket klassrum de ska gå till första dagen i skolan?
- Vad händer Lo första dagen i skolan som gör att hon skäms?

Kapitel 6-10

- Varför kan inte Lo somna efter skoldagen med idrottslektionen?
- Varför är Lo tystlåten när hon och Selma väntar på bussen efter Kulturhistorialektionen?
- Hur känner sig Lo när de ska leka "Jag har aldrig" på festen hos Maja? Varför känner hon så?
- Vad ser Lo för bild när hon scrollar på telefonen medan hennes pappa tittar på tv?

Kapitel 11-15

- Varför snodde Vigg mopeden?
- Vad finns i lagerhallen? Varför vill Vigg visa det för Lo?
- Vad är det som händer när Lo sitter i biblioteket och tittar ut genom fönstret?
- Vilka tankar och känslor väcker samtalet med Mustasch-Måns hos Lo?

Kapitel 16-20

- Varför älskar Vigg fotboll?
- Varför tycker Maja att det viktigaste med nattfotbollen var att hon fick spela?
- Kunde Vigg gjort något annorlunda vid incidenten efter finalen? Vad?
- Vad vill Lucas berätta för Lo utanför toaletterna?

Kapitel 21-25

- Vad händer när tjejerna leker "Sanning och konsekvens" hemma hos Selma?
- Vad berättar Vigg att han är rädd för på trappan utanför Los hus?
- Vilket råd ger Vigg till Lo i biblioteket?
- Varför vågade inte Selma berätta sin hemlighet när de lekte "Sanning och konsekvens"?

Kapitel 26-31

- Varför är Vigg stressad när jullovet närmar sig?
- Hur känner Lo när hon pratar med Vigg när de åker skridskor?
- Varför klär Lo på sig kappan inne på sitt rum på nyårsafton?
- Vad händer på tolvslaget?

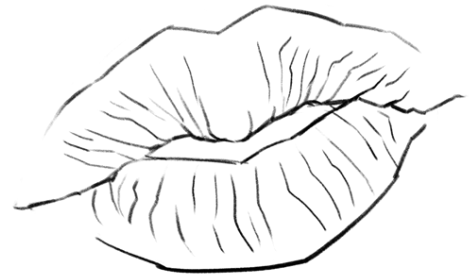
Uppgift

Välj ett stycke ur boken. Vad står det bokstavligen på raden? Finns det något uttalat mellan raderna? Finns det något större budskap som författaren vill förmedla bortom raden?

EFTER LÄSNINGEN

Karaktärerna

Arbeta med bokens karaktärer: vilka är bokens huvudkaraktärer? Vilka är bika­raktärer? Hur ser de ut? Vad har de för egenskaper och karaktärsdrag? Förändras dessa under bokens gång?

Teman att diskutera

Identitet

- Är Lo och Viggs identiteter tydliga? Hur skiljer de sig åt?
- Förändrar någon/några av karaktärerna sin identitet under bokens gång? Hur?
- En stor del av Viggs identitet i boken utgörs av hans ilska som får honom att fatta dåliga beslut, som att skolka och slåss. Vad skulle hända med Viggs identitet om han lärde sig hantera sin ilska på andra sätt?
- Maja och Viktor bråkar bara när Maja druckit alkohol. Kan alkohol påverka vår identitet?

Sexualitet, samtycke och relationer

- Vilka olika typer av relationer finns i boken?
- Finns det något exempel i boken där samtycke inhämtas eller där samtycke inte finns? Varför är samtycke viktigt?
- Selma berättar för sina vänner att hon är bisexuell. Vad händer då? Finns det någon skillnad i att identifiera sig som homo- eller bisexuell på orten jämfört med staden?
- Vigg kör en moppe onykter för att komma hem från festen. Hade Vigg eller de runt omkring kunnat agera annorlunda? Hur skulle det ha kunnat påverka relationen i kompisgänget?
- Är det okej att två vänner gillar samma kille? Varför? Vad hade kunnat hända med deras vänskap om Selma också hade varit intresserad av Vigg?

Jämställdhet och könsroller

- Hur framställs tjejerna i boken? Hur framställs killarna? Finns det några skillnader? Varför i så fall?
- I boken får till en början bara killar anmäla lag till nattfotbollen. Finns det några liknande situationer, på skolan eller ute i samhället, där killar och tjejer behandlas olika?
- Efter nattfotbollen försöker Vigg skydda Lo genom att slåss. Hur kan det kopplas till jämställdhet och könsroller?
- På skolan går det ett rykte om att Vigg är en badboy. Finns det skillnader i vilken typ av rykten som uppstår baserat på kön?

SKRIVA ETT MANUS

Den dramaturgiska valen

Brukar även kallas den dramaturgiska kurvan, men illustreras här i form av en val, vilket förhoppningsvis gör den lättare att minnas.

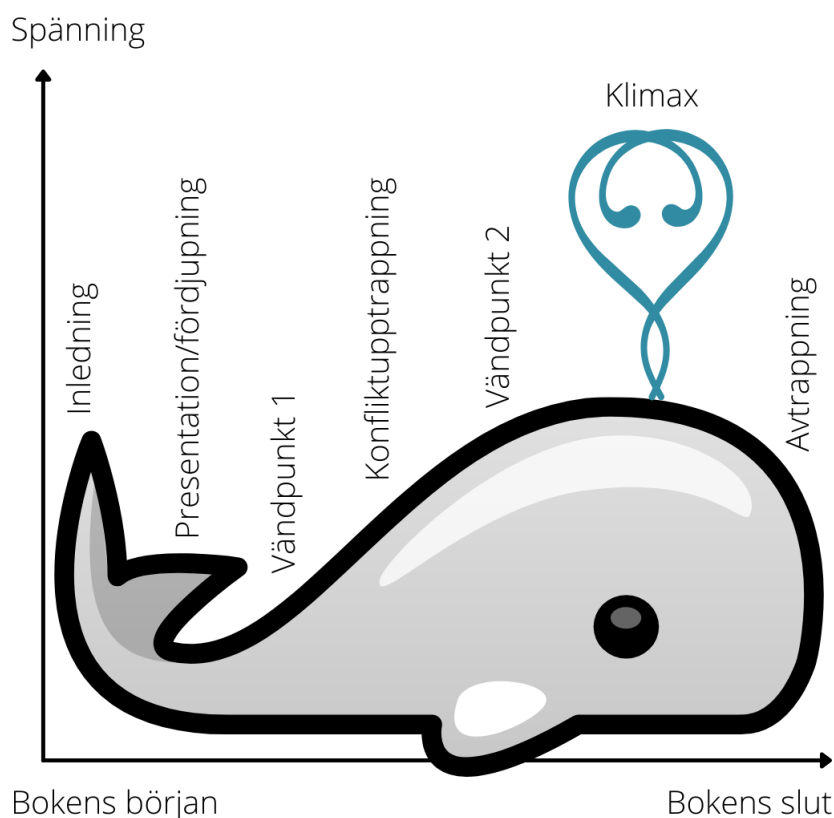
Våra berättelser har genom alla tider följt ett visst mönster och vare sig det är medvetet eller omedvetet skriver de flesta författare enligt den dramaturgiska kurvan. Även filmmanus brukar följa samma kurva.

Manuset börjar med en INLEDNING där bokens handling/konflikt presenteras, ofta i form av en spännande scen. Det övergår sedan i en PRESENTATION/FÖRDJUPNING av karaktären samt miljön där tempot är lägre. I VÄNDPUNKT 1 utsätts karaktären för något som skakar om hela dennes värld. Spänningen stiger successivt under KONFLIKTUPPTRÄPPNINGEN när karaktären utsätts för olika prövningar och nya hinder uppstår.

Till slut kommer VÄNDPUNKT 2 i historien och något händer som får huvudkaraktären att nästan helt förlora hoppet. Vändpunkten mynnar ut i historiens KLIMAX. Det är nu den avgörande striden avgörs. Ska huvudkaraktären få ett lyckligt slut eller ett olyckligt? Boken avslutas med en AVTONING där spänningen ska tonas ner och historien avslutas. Kanske återgår livet till hur det var i inledningen eller så har vardagen drastiskt förändrats.

Uppgift

Jämför Lo och Vigg med den dramaturgiska kurvan – stämmer det?

Gestaltning

Att gestalta betyder att författaren visar vad som händer istället för att berätta det rakt ut. Läsaren måste få en möjlighet att tänka själv och leva sig in i berättelsen utan att få allting ordagrant utskrivet.

Istället för att skriva att Selma gråter skriver författaren att en tår rullar ner längs Selmas kind. Läsaren drar då slutsatsen att Selma troligtvis är ledsen och gråter. Läsaren blir då delaktig i berättelsen på ett djupare plan än att bara läsa orden som står på sidorna.

Alla sinnen bör användas vid gestaltning. Det är lätt att fastnar vid att gestalta vad en karaktär ser och glömma bort att beskriva vad karaktären hör, luktar, smakar och känner.

Uppgift

Kan du hitta någon mening i Lo och Vigg där författaren gestaltar istället för att berätta?

Hur skulle följande känslor kunna gestaltas: lycka, vrede och nervositet?

Skrivövningar

- Skriv ett meddelande/sms/mail eller spela in en film från dig själv till någon av karaktärerna i boken där du ger dem råd. Visa upp i klassen och diskutera.

- Välj ett citat från boken som berör dig på något sätt. Läs det högt för en kompis eller för klassen. Varför valde du just det citatet och på vilket sätt berör det dig? Har flera i klassen valt samma citat/avsnitt/kapitel? Har de liknande motivering?

- Skriv/berätta en fortsättning på boken. Vad händer Lo och Vigg första dagen tillbaka i skolan efter jullovet?

ARBETA ÄMNESORIENTERAT

Filosofi eller religion

Etik och moral

- I vilka scener i boken blir frågan om etik och moral tydlig?
- Enligt Lo ger det inte Vigg rätten att slåss bara för att det var de andra killarna som började. Vad tycker du om det utifrån konsekvensetik, sinnelagsetik och pliktetik?

Psykologi

Arv och miljö

- Vilken roll har arv och miljö i boken?
- Hur kan Los och Viggs olika uppväxt format hur de är som personer idag?
- Vigg vill inte bli som sin pappa. Hur påverkar det Viggs val?

Samhällskunskap

Orten vs. staden

- Finns det skillnader på att vara ungdom i staden jämfört med på landsbygden?
- Varför tror du att byn Hållen ses på olika sätt av de vuxna och av ungdomarna?
- Finns det en motsättning i att de vuxna vill att deras barn ska växa upp i en idealistisk miljö medan ungdomarna istället ser det som tråkigt och längtar därifrån? Hur?

Länkar

Hemsida

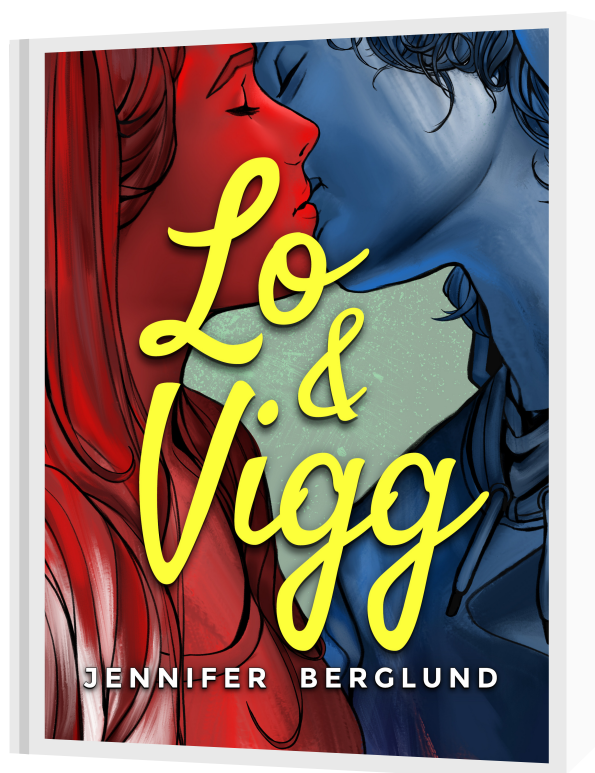
<https://jenniferberglund.se/>

Instagram

[jenniferberglund_forfattare](#)

Författarbesök

<https://ff.forfattarcentrum.se/>

Text och layout: Jennifer Berglund

Illustrationer: Oskar Berglund, Canva